

*Halló!**Halló!*

Kinek van Használt Hanglemeze?

*Halló!**Halló!*

Régi vagy törött hanglemezeket, míg az anyagiány tart, legmagasabb áron vesz

WÁGNER

Hangszer-nagyáruháza, a világhírű Favorite hanglemezgyár főraktára

Budapest, József-körút 15.

Óvás! Figyeljen a «Wagner» névre, hogy máshoz be ne tévedjen!

Árjegyzék ingyen.

Árjegyzék ingyen.

26. SZÁM. 1919. (66. ÉVFOLYAM.)

SZÉPIRODALMI ÉS ISMERETTERJESZTŐ HETILAP.

BUDAPEST, JUNIUS HÓ 29.

Szerkesztési iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.Egyes szám
ára 1 Kor.

Előfizetési feltételek:

Egészévre — 48.— korona.
Félévre — 24.— korona.
Negyedévre — 12.— korona.Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
állapított viteldíj is csatolandó.

A köztulajdonba vett műkincsek kiállítása a Műcsarnokban.

Tiepolo, Giovanni Battista, (1696—1770). Golgotha. Az utolsó nagy velencei festőnek tulajdonított, színeiben igen friss, kompozíciójában igen eleven, kitűnő kép. Nemes Marczel gyűjteményéből.

SZEGEDI EMMA, SZINÉSZNŐ.

REGÉNY. — IRTA MOLY TAMÁS.

(Folytatás.)

Halkan beszélt, de lüktető, egyenes ütemben és világosan kiejtett minden szót. Megérzett, hogy készült erre a beszédre és jól tudta, mit fog elmondani. Emma kíváncsian hallgatta, figyelmesen nézte és a mikor a fräulein elhallgatott, csak ezt kérdezte:

— Miért mondja el ezt most? miért várt eddig? Már előbb is találhatott volna erre alkalmat.

— Eddig küzdöttem magammal, hogy egyáltalában szóljak-e. De láttam, hogy Borbáth úr mennyire jár ön után. Eleinte nem járt színházba, úgy tett, mintha nem törődne azzal, hogy ön színésznő. Mint mindent, ezt is számításból tette. Valószínű, hogy ön tart valamit a színészetére s ezért gondolta ő, hátha innen közeledhetik önhöz. Hirtelen változtatott a viselkedésén. Színházba ment, a mikor ön játszott és mindjárt gondoskodott is virágokról. Láttam a számlákat. Nagyon lelkesedik az ön művészetéért. Azt hiszem, a városban közönséget toborozott a színháznak, mert attól tartott, hogy a társulat hamarosan elmegy. Hogy el van ragadtatva az ön művészetétől, azt nem titkolja ön előtt, ugyebár? Majd csak rábukkan arra a pontra, a honnan be tud férközni az ön lelkébe. Mert ő akarja magát, tudom. Szeretné, ha ön itt maradna, akár feleségül is venné. Miért ne? Nem ő adná meg ennek az árat. On sírna nem sokára véres könnyeket, de hiába. Mert nehéz ám tőle megmenekülni.

Emma hidegen hallgatta. Csak ennyit mondott:

— Köszönöm, hogy figyelmeztetett; de nem tudom, miért kerestél föl épen ma.

— Mindjárt megmondom. A gyermekeket kizavarta a szobából s ők, szegények, feljöttek hozzám az emeletre. Rögtön láttam, milyen leverték, milyen szomorúak. Csak rájuk nézek és máris tudom, hogy mi megy bennük végbe. Kérdem tőlük: „Hát titeket mi lelt, édes gyermekeim? Ki bántott? Miért vagytok olyan szomorúak?” Etelka, ez a bájos, hőselkű kis leány, csak rém mosolygott; több fájdalom volt e mosolyában, mint más gyermek keserves zokogásában és azt mondta: „Nem vagyunk szomorúak, fräulein, hiszen semmi bajunk, nem bántott senki”. És a szeme tele lett könnyel. De Laczika arczán meglátszott az őszinte harag; kis homlokát ráncokba szedte. Etelka válasza után csak ránéztem és ő már megmondta: „Apa kikergetett a szobából!” Már tudtam mindent. Mert Laczika is, meg Etelka is nagyon szeretik önt és a legszívesebben mindig önnel lennének. Eddig engem is nagyon szerettek, de ön, bevallom, elhódította tőlem a két gyermeket. Ez rosszul esik nekem, de nem haragszom érte. Ha ön majd nem lesz itt, szegénykék jobb híján megint csak hozzám fognak jönni és engem fognak szeretni, úgy mint azelőtt. Ezt csak mellékesen mondom, mert önt bizonyosan nem érdekli a mi életünknek ez a része. A mikor láttam, hogy Borbáth úr kitette a gyermekeket a szobából, már tudtam is, hogy ez miért van. Zavaratlanul akart önnel beszélni. Elég soká beszélt. Hogy miről volt szó önk között, az persze nem tartozik reám. De kötelességemnek tartom önt övni a veszedelemtől, melybe talán beleerohan. Borbáth úr úgy tesz, mintha szeretné önt. De ő annyira önző, hogy az ő szerelme nem tud boldogítani. Az ő szerelme követel, de nem ad. Ha ön azt hiszi, és talán ezzel kellett volna kezdenem, hogy Borbáth úr gazdag, akkor téved. Ő ügyvéd, a ki nem dolgozik. Van keresete, mely nagyon kevés munkával jár, tehát nagyon szerény. A mi a házát, kis szőlőjét, kertjét, csekély vagyonát illeti, ezt az asszony

hozta a házasságukba, az ő pénzén vette ezt Borbáth úr és ezzel tartozik az asszonynak. Ezért nem akar elválni tőle. Ha mégis elválik, vissza kell adnia a hozomány legnagyobb részét, az asszony követelni fogja, hogy a gyermekekre eső részt is biztosítsák, s akkor Borbáth úr újra kezheti az ügyvédeskedést. Nem szeret dolgozni. Azt hiszi magáról, hogy nagy muzsik, a kit a mostoha sors gátolt meg abban, hogy világhírű művész legyen. Most a gondokjárt nyúzza és mással nem törődik. Hogy mi lesz, ha elveszi önt feleségül, azt nem tudom elképzelni. Vagy talán abból akar ő megélni, a mit ön keres mint művésznő? Neki nagy öszekötetései vannak, ha ő akarja, ön előre juthat, még nagy fizetés is elérhet nagy színháznál, a fővárosban. Csodálkozok, hogy ezt mondom? Az élet fiatalon vetett idegen emberek közé, támasz meg védelem nélkül. Hamar meg kellett tanulnom belelátni az idegen rossz emberek lelkébe. Engem már nem tud félrevezetni a szemfényvesztő jószág. Ez ember rossz, minden ember rossz! Erre akartam önt figyelmeztetni.

Emma mosolyogva hallgatta.

— Furcsa, — mondotta, — hogy ön kenyér-adójáról ezt a sok szépet és jót el meri nékem, az idegennek, mondani. Nem ismer, de érezte, hogy mi sohase leszünk barátok. Idegenkedünk egymástól és ezt az érzést nem is próbáltuk leküzdölni. Jókora bázárság kell ahhoz, hogy ön ezek ellenére is kiszolgáltatassa magát nekem.

— Ó, én tudom, hogy ki az, a kinek mindent elmondhatom. Bátran elmondhattam.

— On nem tudja, hogy én semmit sem utálok annyira, mint mikor az alkalmazott kenyéradója ellen tőr. Ne mosolyogjon részvevőn a butaságomon, jól tudom, hogy a kenyéradó a legtrikább esetben barátja az alkalmazottjának. De kenyéradó meg alkalmazott megérdemlik egymást. Ha önnök ez a Borbáth úr annyira nem tetszik, hogy eljön hozzám, az idegenhez, és elmondja róla, a mi rosszat férfiról elmondani lehet, azt hiszem, sokkal egyszerűbb és föltétlenül tisztességesebb, ha ön összeszedi a holmiját s megy innen máshová, derekabb emberek közé. Mert a mit ön tesz, az hitványság. Többet nekem ne beszéljen. Még sok a dolgom. Isten vele!

A szeme pillantásával lökte ki szobájából a fräuleint. A mikor magára maradt, vállalt vont.

A fräulein fél, hogy itt maradok, hogy a Borbáth felesége leszek s attól fél, hogy akkor kiteszem innen. Vagy talán egyéb terveik vannak, melyeket el se tudok képzelni? Ki kellene emelni innen ezt a nőszemélyt. De kivel pótolhatnám? Mégis csak kell itt a háznál. És nem sokára úgyis elmegyek s akkor igazán egészen mindegy, itt van-e a fräulein és mik a terveik... Nem jó megbontani a meglévő rendet. Nem akarok senkitől semmit. Nyugodtan akarok élni, békeségben. Ne bántsanak, ne törődjenek velem, hagyjanak magamban, ne érdeklődjenek irántam és ne nézzék, hogy színésznő vagyok! Fölugrott, kivette a szekrényből a színpadi ruháját, belerakosgatta a kosárba és hitta a leányt.

A mikor Maris jött, ő már várta köpenyben, kalappal:

— Fogja csak fiam a kosarat és menjünk fel gyorsan a színházhoz, mert még elkésem, pedig ez nem történt meg velem eddig soha!

Utaközben elmélkedett, jobb-e, hogy ma este játszania kell? Játszani! Komédiázni, idegen életet, idegen sorsokat ábrázolni, idegeneket, közönséget megrikatni és megkacagtatni, és elfelejteni a maga kicsiny baját-buját, mely igazán nem fontos, és nem

venni komolyan ezt az arasznyi életet, mely ugyan mire jó?

A mikor a színpadra lépett, a zsúfolt nézőtér viharos tapsal fogadta. Ejnye, de sürgős nektek, gondolta morcos kedvetlenséggel, nem tudjátok bevárni a felvonásvegyet?! Föltett szándéka volt, hogy a színpadon közönyös marad, hideg egykedvűséggel fogja lejártsani a szerepét; csak hogy belemelegedett és jelenetéről jelenetre mindjobban érdekelte a játék. Már csak a szerepére gondolt meleg odaadással. Nagy sikere volt; sokszor kitapsolták; lelkesen ünnepezték.

Előadás után sietett az átlötöközéssel. A kollégák, kolléganők csendben voltak ugyan, de ő nem jól érezte magát az öltözökben. Maris jött széles mosollyal, hűsögesen, a kosárért. Emma elköszönt. Alig csukta be maga mögött az ajtót, az öltöző tele lett zümmögéssel. Ő meg a cseléddel indult hazafelé.

A mikor kilépett a szálló kapuján, egy alacsony úr állt eléje; nem vette le a kalapját, úgy köszönt:

— Jó estét. — És állt.

Emma nem ismerte meg mingyárt, nem is hederített rá, tovább akart menni Maris után; az alacsony úr ezt észrevette; levette a kalapját és fanyar nyögő hangján folytatta:

— Ne menjen, ne hagyjon itt állni magamban. Vagy talán nem ismert meg? Azért jöttem, hogy beszéljek magával.

— Jé! maga az?! — Emma, oktalanul, megijedt.

— Igen, én vagyok. — Föltette a kalapját. — Nem ismert meg. Nem gondolt arra, hogy eljövök ide. De látja, eljöttem, mert nem felelt. Irtam magának expressz-levelet, melyet megkapott és melyre nem felelt. Nekem sürgős volt, magának nem volt sürgős. Tehát eljöttem.

Emma tovább ment. Jó János melléje szegődött.

— Hová megy?

— Haza.

— Hol vacsorázik?

— Otthon.

— Jöjjön ide a vendéglőbe, itt eszünk.

— Nem járok vendéglőbe.

— Beszélnem kell magával.

— Beszéljen.

— Ne siessen úgy! — nyögte fanyar hangján a nemvárt ember. — Képzelteti, hogy sok a mondanivalóm. Nem hiába tettem meg ezt a jókora utat ide.

— Nem hittam.

— Az igaz. De eljöttem.

— Nem az én érdekében.

— Nem lehet tudni.

— Nagyon is lehet tudni! Tizennégy évig nem törődött az én érdekekkel, de még a maga érdekével sem, hanem mindig azt tette, a mi magának abban az órában épen jól esett! — tört ki Emmából a keserűség. — Hogy én mit szenvedtem...

— Kezét csökölöm, jó estét kívánok! — Borbáth az utcasarkon várta volt Emmát; levett kalappal lépett eléje és mély meghajlással kísérte köszönését. De meglátszott rajta, hogy meglepi ez a kísérő, a kit szűró pillantással mért végig. — Láttam Marist a kosárral, mondtam neki, csak vigye haza, majd én megvárom a nagyságos asszonyt. Nem tudtam, hogy társasága van...

— Jó János vagyok, engedelmével, — mondotta most a „társaság” a szokottnál is fanyarabb hangon s a mikor beszélt, összehúzóította a fogát, a mitől a szava nem hangzott kellemesebben. — A „nagyságos asszony” férje.

— Borbáth úr, a házigazdám, — szólt

Emma; boszantotta, hogy nem mutatta be mindjárt a két férfit egymásnak.

— Ah, igen, Jó úr... A nagyságos asszony várta? — kérdezte Borbáth, maga se tudta, miért. — Te vagy az, híres? — gondolta; — ilyen embertől túrt el évek hosszú során át minden rosszat, a mi férfitől kitelik! Különös. Ki ez vajjon? mi ez? hogy olyan nagy a hatalma e fölött az asszony fölött?! — Nem vártam!

— A feleségem nem várt, természetesen, — ismételte Jó és különös éle volt a szavának. — Mint a hogyan párisi boházatokban szokás, a férj váratlanul jön. A férj mindig váratlanul jön.

— Attól függ, hogy ki az az illető férj, — felelte Borbáth csöndesen. — Most tetszett megérkezni?

— Este jöttem, éppen kezdték az előadást. Benn voltam a színházban. Milyen jó közönség! Szerény, lelkes és hálás. Hogy tapsoltak, valóságos ünnepezték. Úgy látszik, itt szeretik magát.

— Ugy látszik! — Emmában felforrta a harag. Ha ez a Borbáth nem lenne itt, rögtön elintézné ezt az embert.

— Uraságod kitűnő megfigyelő. — Borbáth meg volt elégedve a maliciával, mely szavaiból kirírt. — Alig tölt néhány órát a színházban, máris meglátta — és igen helyesen méltóztatott meglátni, — hogy a művésznőt itt nagyon szeretik.

— A „művésznőt”! — fanyalogta Jó János.

— Vagy ezt már nem méltóztatott meglátni, hogy a nagyságos asszony művésznő a szó legnemesebb értelmében? — Borbáth úgy vélte, hogy teljesen érti a helyzetet: a férj nem ismerte el a felesége tehetségét, tudását s ebből fejlődött ez a mély dízsharmónia.

— Nem óhajtok erről vitatkozni. Azt talán méltóztatik megengedni, hogy a hányan vagyunk, annyiféleképen foghatjuk fel ezt a fontos kérdést. Csak azt vagyok bátor megjegyezni, hogy az egész előadás nagyon siralmasan hatott reám; beleértve a feleségem alakítását is. Teremben játszani, hevenyészett színpadon, mely hordókon áll, ócska díszletekkel, fogyatékos színpadi berendezéssel, olyan apró színen, mint a tenyerem, hiszen ez nem is színpad!... Nékem az a fölfogásom, hogy ilyen mostoha körülmények között még a legnagyobb tehetség sem tud valamire való eredményt felmutatni.

— Valóban? Uraságod azt hiszi? Ezen igazán lehetne vitatkozni. És mégis, ragaszkodjunk a tényekhez, a nagyságos asszony tudása miért hat olyan erősen? Láthatta: zsúfolt nézőtér, mely nem győzött hálálkodni, hiszen úgy tapsolt, hogy —

— Kérem, Borbáth úr, kár erről beszélni! Egészen mindegy, tapsoltak-e és hogy nekem tapsoltak-e!

— Ha uraságodat a kérdésnek ez a része érdekli, szívesen közlöm erről is a nézetemet. A dolog lényege az, hogy ilyen lehetetlen színpadon, az ilyen kis helyen a gyakorlat, a színpadon való otthonosság, tetszik érteni, a rutin, a mit az ember meg tud szerezni az évek folyamán, erősen hat és könnyen megteveszti a nézőt, a ki, ha véletlenül nem ismerője nagy színpadoknak, ebben már tehetséget, talán egyéniséget, sőt egész egyszerűen művészetet lát.

— A mi a nagy színpadokat illeti... nem tudom, uraságod az aradi, vagy a nagyváradi színház tagja, de én nem csupán ilyen nagy színházakba jártam, hanem voltam Budapestben is, meg Bécsben, meg Párisban is, meg Londonban is, jártam ott is színházba és láttam sokat, művészeket meg művésznőket is.

— Ó kérem, én csak egyszerű vidéki színész vagyok, de legyen szabad megjegyezmem, én is jártam Párisban, Londonban, a mikor még fiatal ember voltam, tanulmányuton.

De itt már Emma nem tudta legyűrni a megérkezést:

— Nekem is elmondta egyszer, hogy járt ott; mint egy cigánybanda imprezáriója lopta a napot, ez volt a tanulmányútja! De hiszen ez egészen mindegy, tehetséges vagyok-e

vagy sem, van-e sikerem és miért van sikerem... Maga nem azért jött ide. Mit akar?

— Beszélni akarok magával.

— Tessék, beszéljen.

— Idegen előtt?

— Azt se bánom. Nekem nincsenek titkaim.

— De nekem lehet jobb ízlésem.

— Meglep. Erre a hihetetlen változásra nem voltam elkészülve. Attól tartok, megvallom, hogy ez csak önámítás.

— Kár ilyen fecsegéssel eltölteni az időt! Beszélni valóm van magával.

— Bocsánatot kérek, hogy közbeszólok! — Borbáth megállította őket, mert éppen mentek volt a háza előtt. — Itt az utcán nem lehet beszélgetni. Föl és alásétálgatni nem lehet, mert a nagyságos asszony bizonyosan fáradt és éhes. Ha megengedi, asszonyom, meghívom Jó urat is, tessék, itt lakunk, vacsorázunk velünk, s azután nyugodtan megbeszélhetik, a mit éppen meg akarnak beszélni.

Emma sarkon fordult és bement a háza. Jó nem tudta hamarosan, hogyan viselkedjék, mitévő legyen. Forrt benne az epe. A legszívesebben elrohant volna, ki a vasuti állomásra. Ez azonban elismerése lett volna annak, hogy vereséget szenvedett. Még nem, ennyire még nem jutott. Nem gyáva, nem hátrál; követi ellenségét olyan területre is, a hol neki semmi hatalma sincsen, s a hol a másik százszor erősebb. Nem baj, majd meglátjuk, ki lesz a győztes!

— Tessék! — mondotta Borbáth. — Tessék csak egészen bátran.

— Nem félek! — hangzott a fanyar megjegyzés összeharapott fogak mögül.

— Ha megengedi, előre megyek, megmutatom az utat.

— Parancsoljon. Szíves meghívását köszönnetel fogadom.

A szobába lépett, letette a kalapját, levette a kabátját, és Borbáth csak most vette szemügyre Jó Jánost. Alacsony, sovány ember volt, a képe hosszúkas, a haja gyér; keskeny sárgás arczából, duzzadt ajkák fölött mélyen nyúlt ki nagy húsos orra; öltözete elegáns, finom holmi volt és ő mégis úgy hatott, mintha lompos, tisztátalan lenne. Hidegen nézett az ismeretlen vendéglátó szemébe és nyugodtan állta Borbáth fűrkésző tekintetét; csak a szája széle görbült le csúnyán. A vendég Borbáthnak nem volt kedves. Ez az? gondolta elcsodálkozva; te jó isten! ez a férje?! Ennek a gyönyörű, értékes teremtesnek ez az ura és parancsolója?! Ennek a szépségeit, komisszáit, gazságait túri?! És miért? miért?! Nézték egymást ellenséges indulattal, összecsapás előtt. Mert Jó Jánosnak keserűség meglápitásai voltak: Te vagy az, hékás, a ki iránt az asszony olyan nagyon érdeklődik, hogy nem felelt könyörgő levelemre és most, a mikor eléje léptem, alig hallgat a beszédemre? Mert ügyvéd vagy, mert gazdag vagy? Miért hajlik hozzád? mert hízogó szavakat mondasz neki? mert udvarolsz neki? mert azt szavalod, hogy ő egy nagy tehetség? El akarod tőlem venni? Az enyém! Majd meglátjuk!...

— Tessék, üljön le, — mondotta Borbáth udvariasan.

Etelka jött a szobába.

— Ez az én leánykám Etelka. Jó János úr, — ismertette meg őket egymással. — Ilyen nagy leánya van? — Jó János udvariasan meghajlott a leányka előtt: — Csökölöm a kezét, kisasszony! Én vagyok a Szegedi Emma férje.

Etelka meghajlással köszönt, a hogyan kislányok szoktak, zavarban volt, elpirult. — Szólj csak a Marisnak, hogy adjon még egy terítéket gyorsan, vendéget hoztunk vacsorára.

Etelka kisietett a szobából.

— Szép leány! — dicsérte keserűség hangon a színész. — Bizonyosan az édesanyjára hasonlít.

— Ön színész? — kérdezte Borbáth, mintha nem tudná. — Tessék, üljön le; talán ide. Helyet mutatott neki és ő maga is leült.

— Az vagyok, színész, vidéki színész, mint a feleségem. — Körülnézett: hová lett Emma?

— Ez itt az ebédlő, itt étkezünk, — ma-

gyarázta Borbáth, mintha így értené a másik nézelődését; nem szerette.

— Nagyon sajnálom, hogy alkalmatlankodom, nem volt szándékomban. Mondtam az asszonynak, hogy jöjjön a vendéglőbe, nem akart. Persze, itt kényelmesebb, belátom, de ma kivételt tehetett volna. Nem vacsorázni jöttem, beszédem van a feleségemmel. Nem szeretek idegen embereket zavarni.

— Én hittam még, a mentegőzése fölösleges. A mi a vacsorát illeti, nem zavar, ha itt eszik velünk. Azután meg nyugodtan beszélhet a nagyságos asszonnyal, mi sem fogjuk zavarni.

Etelka jött Marissal, a ki nagy tálcán hozta a tálat étellel és még egy terítéket a vendégnek.

— Szólj csak a néninek, hogy itt a vacsora, — mondta Borbáth a leányának.

Etelka kopogott az ajtón és benyitott Emmához. Karanfogyva jöttek vissza a szobába. A leányka hozzásimult az asszonnyhoz, s a szeretet mosolya ragyogott az arczán, a hogyan ránézett. Asztalhoz ültek. Vacsora alatt Borbáth és Etelka beszélgettek. Emma és a vendég szótlank maradtak. Asztalontás után Borbáth felküdte Etelkát az emeletre:

— Menj csak fel, kis lányom és aludj ma a te szobádban. A nagyságos asszonynak talán beszélgetni valója lesz, ne zavarjuk. — Csöngett. — Szedjen csak le gyorsan! — utasította a belépő Marist. Azután ő is visszavonult:

— Csökölöm a kezét, nagyságos asszonyom! Jó éjt, Jó úr!

A mikor magukra maradtak, Jó az ajtóra mutatott, melyen Emma jött volt ki a vacsorához:

— Az ott a maga szobája?

— Az.

— Bemegyünk oda, beszélni akarok magával; ott talán mi se zavarunk senkit.

(Folytatása következik.)

A HALÁL SZÓL.

Végre hálóba estél, Csak nékem fejeledtél, Labdázó, eszterláncos, Majálisokon táncos, Gyermek is nékem voltál.

Ligetbe értem jártál, Nem kislányt, engem vártál, Hajacska ómló tincse Nem jó anyádnak kincse, Már akkor is enyém volt.

Mi épült, nékem épült, Szépséged nékem szépült, Tudásod nékem érett, Nékem pezsgett a véred A tavaszébredéskor.

Nekem kellett meglelned Gyermekszéled szerelmed, Szempillái oly selymes, Szeme oly szép szerelmes, Enyém és nem tiéd volt.

Nekem nevelted gyágyad, Nekem vettedtél ágyad, Ágyadból nékem keltél, Eledelet nékem nyeltdél, Mind, mind csupán csak nékem.

Ha eleted szeretted, Ezt is csak nékem tetted, Ha friss igére létel, S lelkes énekeltdél, Csak nékem, ezt is nékem.

S mind, mi még be nem váltva, Az is csak nékem árva, A sejtés és a várás, A búcsuzás, a válás, Még ez is nékem, nékem.

Jer hát zsenge palánta Földalatti hazánkba, Magad hiven hízalva Add ide mostan halva Hej, máris, máris — nékem.

Endre Károly.

Magyarország új határai.

A hogy azokat a győzők akarják megállapítani.

Néhány esztendővel ezelőtt a kormány pontos felvételeket csináltatott abból a célból, hogy megállapítsák a magyar ipar részére rendelkezésre álló vasérc és szén mennyisége. Nevezetesen arra a kérdésre kellett felelni, hogy meglevő vas- és szénbányáink mennyi időre tudnak elegendő nyersanyagot szolgáltatni a gyáraknak, ha oly mértékben akarjuk fenntartani a vasipart, mint a hogy eddig tettük. A feladat megoldásával legjelesebb geológusaink voltak megbízva, a kik lelkiismeretes megvizsgáltak minden az országban meglevő bányatelepet, sőt az olyan előfordulásokat is, a melyek jelenleg nincsenek művelés alatt, de legalább jövővel kecsegtetnek: s végtelenül elszomorító volt az eredmény. Kitűnt, hogy az egész vasérc, s a mely összes bányáinkban foglaltatik, alig lesz elegendő két, legfeljebb három évtizedre vasgyáraink üzemének a folytatásához, s hogy szénbányáink is ki fognak merülni kevesebb mint száz esztendő alatt.

A mélyen deprimáló hatást, melyet ez a megállapítás okozott, csak egyetlen körülmény mérsékelte némileg. Nevezetesen az, hogy vannak oly vastelepeink is, a melyeknek ércztartalma csekély, összetétele pedig kedvezőtlen, s a melyek jelenleg nincsenek is — ép ezért — művelés alatt, de a melyek valaha haszonnal lesznek feldolgozhatók, a mint a többi bányák kimerülésével a kereslet megnagyobbodik s a vas ára természetesen emelkedni fog.

De ha eddig is sötét színben kellett látnunk legfontosabb s legvirágzóbb iparunknak a jövőjét, egyenesen kétségbeesztő annak a helyzete akkor, ha az entente győzelmes hatalmasságai csakugyan úgy fogják meg-

állapítani Magyarország jövődi határait, mint a hogy hirdetik s mint a hogy azokat az itt közölt térkép feltünteti. Mert a Magyarországtól elrabolni szándékoltt területen fekszenek a legdúsabb szénbányák és az összes, ismételjük az összes vasérctelepeink. Ha elvesztjük a zsilylvölgyi szénmedencét, hol 30-tól egész 70 méter vastagságú rétegeken folyik a bányászkodás, úgy Salgótarjánon kívül — a mely maga is kimerül 10 éven belül — csakis egy kiadósabb telepünk marad: a tatai. A többi idegen nemzetek, idegen országok kezére kerül.

Melevő vasérctelepeink java Gömörben, Szepesben, Hunyadban és Krassószörenyben fekszenek. Csupa oly hely, melyet el akarunk tölteni szakítani s mely Magyarországhoz tartozott mindig, mióta itt a mostani állam kialakult. De a mi kisebb fontosságú telepeink ezenkívül még vannak, azok is idegen kézre fognak kerülni. Így Pozsonymegyében vannak kisebb előfordulások, Zólyomban, Torockó vidékén, Aradban, a Székelyföldön, tehát csupa olyan helyen, a mely ezentúl nem lesz a miénk. Ki leszünk tehát fosztva, meg leszünk rabolva épen attól a nyersanyagtól, a mely egy egészséges gyár-
iparnak a leglényesebb fundamentumát képezi.

De a szézen és vason kívül idegen kézre kerülnek úgyszólván összes többi bányáink is. Aranybányászatunk eddig körülbelül 36 métermáza aranyat szolgáltatott esztendőnként, melyet Körmöcs- és Nagybánya környékén kívül főként Erdély szolgáltatott. Ezek a helyek idegent fognak uralni ezután, a termelt arany azok zsebébe vándorol. Elvesztjük azt a kicsi előnyt is, hogy a termelt arany beváltása árán könnyebben tudtuk egyensúlyban tartani valutánkat. Idegen kézre kerül egész ezüsttermelésünk, az a kevés rézbányászatunk, a melyet nagy gondal kellett fenntartanunk most a háború alatt, hogy

ez árban teljesen el ne szigeteljenek; elvesztjük melevő olom- és antimónbányáinkat s melevő, bár szegény mangántelepeinket. Ugyancsak elvesztjük összes kénkovand-telepeinket, melyek a gyári kémia egyik nagyon lényeges nyersanyagát szolgáltatják.

A föld mélyéből származó kincseinknek egyik legfontosabbika volt eddig a só. Ezt legnagyobb részben Máramaros megye szolgáltatta, kisebb részben a marosújvári, tordai, sóvári, vízaknai telepek. Ezek is idegen kézre kerülnek egytől-egyig. Azon az egész területen, a melyet a dolyfós győztesek Magyarország részére meghagyni szándékoznak, nem fordul elő a föld gyomrában annyi só, a melylyel egy koldus a levest megsohathatná.

El fogjuk veszíteni bauxit-telepeinket is, melyek fejében az újabb időkben milliókat kaptunk évente a külföldtől s melyek még nagyobb haszonnal kecsegtettek, ha itthon dolgoztuk volna fel azokat. Elvesztjük a drenkovai krombányákat, melyek a finom-bőrgyártáshoz legszükségesebb segédanyagot szolgáltatják, valamint a rézbányai melybdán-előfordulást is. El fog pusztulni végleg egész kohászatunk s még azt a kevés szénkéneget sem tudjuk idehaza előállítani, a melylyel a phyloxera pusztításai ellen megvédehetjük szőlőinket s azt a rézgázot, melylyel a szőlőmoly ellen védekezhettünk.

Nagy reményeket fűztünk az utóbbi évek alatt a földgázak értékesítéséhez s iparunk nagyarányú fellendülését vártuk azok hasznosításától. Ezek a gázak az erdélyi mediterrán egykori tengermedencéjéhez vannak köve, a mely medence Oláhországhoz fog tartozni ezután. Elvesztjük az egebli petróleumforrásokat s azt az egész felsőmagyarországi területet, melyen a próbafúrások (Szacsalon Máramarosban, Komarnikon, Sárosmegyében) a legbiztosabb reményeket kecsegtettek. Ép úgy elvesztjük összes márványbányáinkat, melyek közül volt egy olyan is, — Csík-

ban — a mely a világhírű, de teljesen kifogyott párosi követ volt képes pótolni. S ha ádáz ellenségeink csakugyan úgy fogják beaváltani fenyegetéseiket, mint a hogy hirdetik, úgy a magyar bányászatnak teljesen vége, magyar embernek nincs többé a föld mélyében mit keresnie s feloszlatjuk egyik nagy büszkeségünket, a bányászati akadémiát.

Abban a Magyarországnak, a melyet számunkra az entente kijelölt, nem lesznek többé nagyobb magasságú hegyek. Folyóvizeink csak onnan kezdve lesznek a mieink, a hol a síkságot eléri. Meg leszünk tehát fosztva attól is, hogy a vízi erőt állítsuk be az ipar szolgálatába. Mert a vízierőt csak ott lehet gazdaságosan kihasználni, a hol a folyók és patakok esése nagy s a hol tágas völgyek lehetővé teszik nagy rezervároknak olcsó áron való előállítását. Nekünk pedig patakjaink is alig lesznek ezután s alig egy-néhány marad olyan, a mely Magyarországi területén fakad. Ezzel együtt elvesztjük győgyforrásainknak is túlnyomó nagy részét.

S a hol folyóvizeink magyar földre érnek is, ott is csak a Tisza és annak mellékvizei lesznek a szabad tulajdonunk, — de csak Szegedig. A Dunán való hajózás idegen felügyelet, idegen érdekek szolgálatába kerül. A magunk pénzén, a magunk szorgalmával hátrítottuk el a Vaskapunál levő hajózási akadályokat s szabályoztuk a Duna egész magyarországi medrét, s nézünk fog kelleni, hogyan értékesíti az idegen saját számára a mi munkánknak gyümölcsseit.

Azzal, hogy elvesztjük nagy hegységeinket, elvesztjük egyszeresmind erdősegeinket is. A gyönyörű fenyőerdők, melyek a cseh határtól kezdve Felsőmagyarországon és Erdélyen keresztül egész az Aldunáig örökzöld koszorú gyanánt vették körül az országot: idegen népeknek lesznek ezentúl a tulajdonai. Ezekhez fogható erdők az egész európai kontinensen nincsenek; ápoltuk, gondoztuk őket, védjük őket a devasztáció ellen, gondoskodtunk róla, hogy a jövő generációk részére is megmaradjon az állomány, és ezt most mind elvesztjük. Pedig egyik legjelentősebb kivételüket ezeknek az erdőknek fája szolgáltatja. S velük együtt elvesztjük tölgy- és bükkerdőseink legjelentősebb részét is. Az a Magyarország, melyet a kizsákmányoló győzők részünkre kijelöltek, csaknem egészen fátlan kopárság lesz, s csak két nagyobb sziget, a Bakony és a Bükk mutathat fel nagyobb erdőfoltokat. A legszükségesebb fát is külföldről fog kelleni hoztatnunk, alig valamivel lesz több, mint a mennyi az aláfűtéshez a háztartásokban szükséges, papirgyártásunk pedig teljesen megszűnik.

Nem marad meg számunkra egyéb, mint néhány megyének mezőgazdaságra alkalmas talaja. Nem hagynak meg az országból annyit, a mennyit a pusztító török meghagyott. Elvesznek tőlünk a „történelmi jog” nevében oly területeket, melyek ezer esztendő óta soha idegent nem uraltak, elrabolnak a „nemzetiségi elv” ürügye alatt oly részeket, hol alig találhatni iskolázatlan embert, a ki a magyaron kívül más nyelvet is ért, s meghagynak egy oly szűk területet, mely kizárólag mezőgazdaságra alkalmas. De a mezőgazdaság szempontjából legértékesebb földeket is elrabolják. A Kis-Magyar-Álford, Nyitra és Pozsony déli, valamint Komárom északi részén volt az országának az a része, a hol a legbelterjesebb gazdálkodás virágzott; ezt elveszik. A Bánság volt búzatermésünk kincsesháza; ezentúl nem lesz a miénk. Bács megye szolgáltatja aránylag a legtöbb tengerit, onnan fedeztük zsír-, tojás-, zöldség- és szőlőtermelésünk jelentős részét, egyedül ott termeltünk eddig rizst; most e terület azoknak a szerbeknek jut, a kik a rettenetes világháborút felidéztek.

Ha az entente tobzódó győzőiben csakugyan nincs kímélet és nincs egy csöpp emberi érzés, ha csakugyan úgy fogják megállapítani országunk határait, mint a hogy hirdetik, akkor ez egy kietlen, önmagában megállani nem tudó életképtelen földdarab lesz, a melyre meg kell változtatni Vörösmarty Szózatának szavait: „itt élned nem lehet, itt halnod kell”.

H. P.

A köztulajdonba vett műkincsek első kiállítása.

A mi gyűjteményünk egyáltalában nem voltak olyan liberálisak a többi szegény halandóval szemben, mint a külföldiek, különösen pedig a párisiak. Párisban csak egy névjegyet kellett előzetesen átadni, vagy pedig levélben bejelenteni a látogatást és vagy levélben kapott az érdeklődő meghívást, vagy pedig a hétnek állandóan erre szolgáló napján bátran elmehetett a szíves vendéglátóhoz, a ki aztán, különösen ha nem hétköznapi érdeklődővel, hanem szakemberrel állott szemben, igen gyakran maga kalauzolta végig a látogatót. Így volt ez Durand Ruelnél, Pelerinél, Gallimordnál, hogy csak egy párat említsünk fel a párisi gyűjtők legnevezetesebbjei közül. Nálunk egészen másképen állott a helyzet. A nagyközönség alig fért hozzá a mi gazdagjainknál felhalmozott műkincsekhez. Egyenként a legtrikább esetben juthatott csak hozzá, inkább csak nagy csoportokban, némelyik művészeti egyesület rendezte látogatásokon, a mikor a házigazda rendszerint udvariasan távolmaradt, hogy a betolakodó csöcselékek közelebbi érintkezésbe valahogy ne keveredjék. Helyettük leereszkedő inasok képviselték a szakértelmet és a vendégszeretet.

Ne higyük azonban, hogy a szakembernek sokkal több szerencséje lett volna ebből a szempontból. Valamivel könnyebben juthatott be legtöbbszörre ismét csak az inasok vezetése alatt a gyűjteménybe s ha kellő alázatosságra tett szert, néha annyira juthatott, hogy fényképek készíttetését is kivívhatta. Néha ugyan kudarczot vallott az efféle merész vállalkozás. E sorok írója jól emlékszik, hogy öt-hatszori utánjárás és ígértetés után, miképen küldték el az egyik főúri gyűjtemény zárt ajtó elöl, a midőn pontosan a megígért időben fényképezéssel beállított.

A kommunizálással egy csapásra megváltozott ez a helyzet, közkinccsé, sőt könnyen megközelíthető közkinccsé vált magángyűjteményeink legjava. Még a Karolyi-kormány vergődésének utolsó idejében történt, hogy Pogány Kálmán és Antal Frigyes egy tervezet dolgoztak ki, hogy miképen és milyen körülmények között lehetne köztulajdonba venni. A tanácsköztársaság kikiáltása után azonnal munkához láttak, a miben már Wilde János és Kenczler Hugó is segítettek. Több hét fáradságos és a dolog természeténél fogva bizony nem mindig kellemes kisajátítási eljárása után egyrészt festményekből és szobrokból, másrészt más szakemberek bevonásával iparművészeti tárgyakból is oly páratlanul gazdag gyűjteményt sikerült összeállítani, a mely Budapest nyugati érélemben vett muzeális várossá fogja avatni.

A festmények és részben a szobrok anyagából a múlt héten nyílt meg az első kiállítás a városligeti Múcsarnok helyiségeiben. Évek óta az első tárlat ebben a helyiségben, a melyből a látogató mérgeledés helyett lelkesedéssel távozik, mert összevissza hat-hét kép kivételével a többinek kiállításáért csak hálás lehet. A kiválasztás tehát kello szakértelemmel történt, a mit különösen az állapíthat meg, a ki a budapesti magángyűjteményeket jól ismert. Nálunk ugyanis mentül gyengébben állott egy-egy gyűjtemény szénája, annál sebb köntösbe szerette volna gyűjtője bújtatni. Talán sehol sem volt, vagy tán csak Amerikában van annyi hamis név alatt szereplő régi festmény, mint Budapest. A legtöbb kisebbfajta gyűjtőnek volt legalább is egy ha nem három képe, a melyet valami fantasztikusan nagy névvel ruházott fel. Pesten e célra a legkedveltebb Tiziano volt, hamarjában öt ilyen Tiziano képre emlékezünk, a melyek közül a legjobb a Szépművészeti Múzeum Pálffy gyűjteményében látható. Nos ezek a Tizianók, Rembrandtok, Van Dyckek hála istennek vagy egészen kimaradtak a kommunizálásból, vagy megkapták a helyes elnevezést, vagy pedig az X. Y. műhelyéből” vagy „iskolájából” való megjelölést.

Ezzel nem akarjuk azt mondani, hogy a sokfelől összeszedett anyag tudományos fel-

dolgozása és végső érvényének tekinthető összeállítása be volna már fejezve. Igen sok képről nincsen még kimondva az utolsó szó, a melynek megállapításához a nemzetközi érintkezések helyreállása után a külföldi szakértők is meg fogják tenni sok esetben nálunk pótolhatatlan megjegyzéseiket.

A kiállított képanyag minden erőltettség nélkül három részre bontható. A XIX. század elejéig terjedőre, a múlt századbeli külföldi festészetnek, de különösen a francziának termékeire és az ugyeből az időből származó magyar képekre. E felosztásnak megfelelően ismerjük majd három részben a kiállítást, melynek anyagából a Vasárnapi Ujság ezévi 17. és 21. számában már közöltünk illusztrációkat.

Ha a Szépművészeti Múzeum anyagának gazdagodása szempontjából hasonlítjuk össze a köztulajdonba vett festménygyűjtemény három csoportját, a legnagyobb hiányt a múlt századbeli franczia festmények fogják ki tenni, mert ezek majdnem teljesen hiányoztak onnét. A Petrovits Elek igazgatóságát megelőző időkben ugyanis az állam modern vásárlásai a tárlatról tárlatra kullogó és hozzánk csak legselejtebb termékeivel eljutó nemzetközi szalonfestészet termékeiből állottak, a melyek legnagyobb részét utjabban a muzeum raktárába tették s még kiállított maradáknak egy jó részét is bizavást odatehetnék. A magyar festészet kitünő gyűjteménye pedig akármennyire gazdagítja is a muzeumot, nem annyira hézgapótló, mint a modern franczia. Ebből a szempontból s régi festőkből összeállított rész középső helyet foglal el.

Régi képekből álló nagy jelentőségű gyarapodások a dolog természeténél fogva manapság a midőn alig kerül belőlük valami a piacra, még külföldön is meglehetősen ritkaság számba mennek, hát még nálunk, a hol sem az állam sem a magánosok nem rendelkeznek a vásárlásukhoz szükséges roppant összegekkel. Épen ezért bármilyen olcsó módszer is a kisajátítás és bármilyen könnyen juttat is műkincsekhez, túlzott igényekkel nem szabad a köztulajdonba vett képek átlagát mérni, a mely bizony nem éri el a londoni National Gallery színvonalát, melyről köztudomású, hogy csak a képek elittjének legjavát tartalmazza.

De még ezzel a túlzottan finnyos mértékkel mérve is, van néhány legelső rangú darab a szaporulatban. Elsősorban is Rembrandt fiatalkori önarcképe, mely Andrassy Gyula gyűjteményének méltán volt büszkesége. Aztán D. Fernando Nino da Ginevra képe *Greco-tól*, mely a különös spanyolországi meszternek egyik legerősebb alkotása. Ugyancsak *Greco-tól* az Angyalai üdvözlésének a muzeumnál erőteljesebb variánsa, id. Pieter Brueghelnek nagyszerű képe, a Keresztelő Szt. János prédikációja, mely a Bathány gyűjteményéből származik; Franz Hals férfi arcképe, Goya nagyszerű Ivó és Karneválja, Ruysdael (Jakob) egy igen szép tájképe.

Kitünő darabok, ha nem is legelsőrangú jelentőségűek, egy Andrea Previtali, a *Greco környezetéből* származó képek, Barent van Orley szárnyasképe, Strigel Bernhard férfi arcképe, egy Lucas Cranach, Jan van Hemessen Keresztvitele, Pieter Molyn Vasárosai, egy *felsőolaszországi festőnek* Krisztuslevétele a keresztfáról, egy Reaburn női portréje, egy Cornelius Jansens Ceulen női arcképe, egy hatalmas Koninck tájkép és végül egy Tiepolo-nak tulajdonított Gölgotha.

Ezeket kívül igen jó képtári színvonalon áll a többi képek zöme is. Közöttük legnagyobb számmal a németalföldiek szerepelnek, leginkább Glück Frigyes gyűjteményéből. *Marinus Raymensvaele* Hieronímusa, *Aert de Gelder*, *Willem de Poorter*, *Benjamin Gerrits*, *Cuyp*, *Wouwermann*, *Jan van Goyen*, *Anthony Jans van der Croos*, *Adrien Jansz van Ostade*, *Jacob Pietersz Codde*, *Adriaensz Backer*, *Palamedesz*, *Cornelis de Heem*, *Pieter Claesz*, *Sal. Ruysdael*, *Jacob Dees*.

Egyéb korokból meg a *Gaudenzio Ferrarinak*, *Paolo Veronesének*, *Botticelli iskolájának*, *Sodomának*, *Nerocionának*, *Tintorettonak*, *Cuypnak*, *Zurbarannak*, *Chardiannak* tulajdonított képek és az iskolák termékeiből a kis-méretű Rubens-utánzatok és egy olasz-franczia heroikus táj tűnnek ki.

F. Z.

Ceulen, Cornelius Janssens von (1594–1664). Van Dyck e tehetséges tanítványának igen jó minőségű képe, melyen a mester képein rendszerint kifogsolt piszkos zöldes tonus nem zavarja az arc-ábrázolás elegáns könnyedségét és jellemző voltát. A Herzog-gyűjteményből.

Raeburn, Sir Henry (1756–1823). Női arckép. A nagy skót arcképfestőnek egyik jó alkotása, a mely színeinek melegségével és a jellemzés finomságával is magára vonja a figyelmet. A Szépművészeti Múzeum kevészámú angol arcképgyűjteményében hiányt pótol. Andrassy Gyula gyűjteményéből.

Strigel Bernhard (1460–1528). Férfi arckép. Mint bibliai jelenségek festője még teljesen benne élt az ónémet festészet kezdetleges korának merev formavilágában. Mint arcképfestő már sokkal szabadabb és jelzi a fejlődésnek Holbeinben tetőpontra jutó új irányát. Nemes Marcel gyűjteményéből.

Hals, Franz id. (1580–1666). Férfi arcképe 1634-ből. A nagy arcképfestőnek középső, zöldesszürkés tónusú korából származó kép, mely minőség szempontjából megközelíti a Szépművészeti Múzeumnak 1912. évben Párisban Kleinbergertől vásárolt Fr. H.-át. A Herzog-gyűjteményből.

A KÖZTULAJDONBA VETT MŰKINCSEK KIÁLLÍTÁSA A MŰCSARNOKBAN.

Palma Vecchio, Jacopo (1480–1528.) Madonna a gyermekkel és sz. Jeromóssal. A menyében igazi P. V. képpel állunk szemben, alighanem a mesternek Tiziano hatása alatt álló korából származik, midőn egyéni sajátosságai még nem bontakoztak ki teljes mértékben. A Herzog-gyűjteményből.

Breughel Pieter id. (1525–1569). Keresztelő szent János prédikációja. A kiállítás egyik legkiválóbb darabja, mely a művész fiatalabbkori művelehez tartozik, de kiválóság szempontjából megközelíti a bécsi múzeum híres képsorozatát. A Batthyány-gyűjteményből.

Molyn, Pieter de (1590–1661). Vásárosok. M. Frans Hals tanítványa volt, haarlemi mester, a ki után igen sok benépesített tájkép, falusi jelenet maradt. E kép igen jellegzetes és jó alkotása, a nála szokott szürkés és vöröses színekben festve. Nemes Marcel gyűjteményéből.

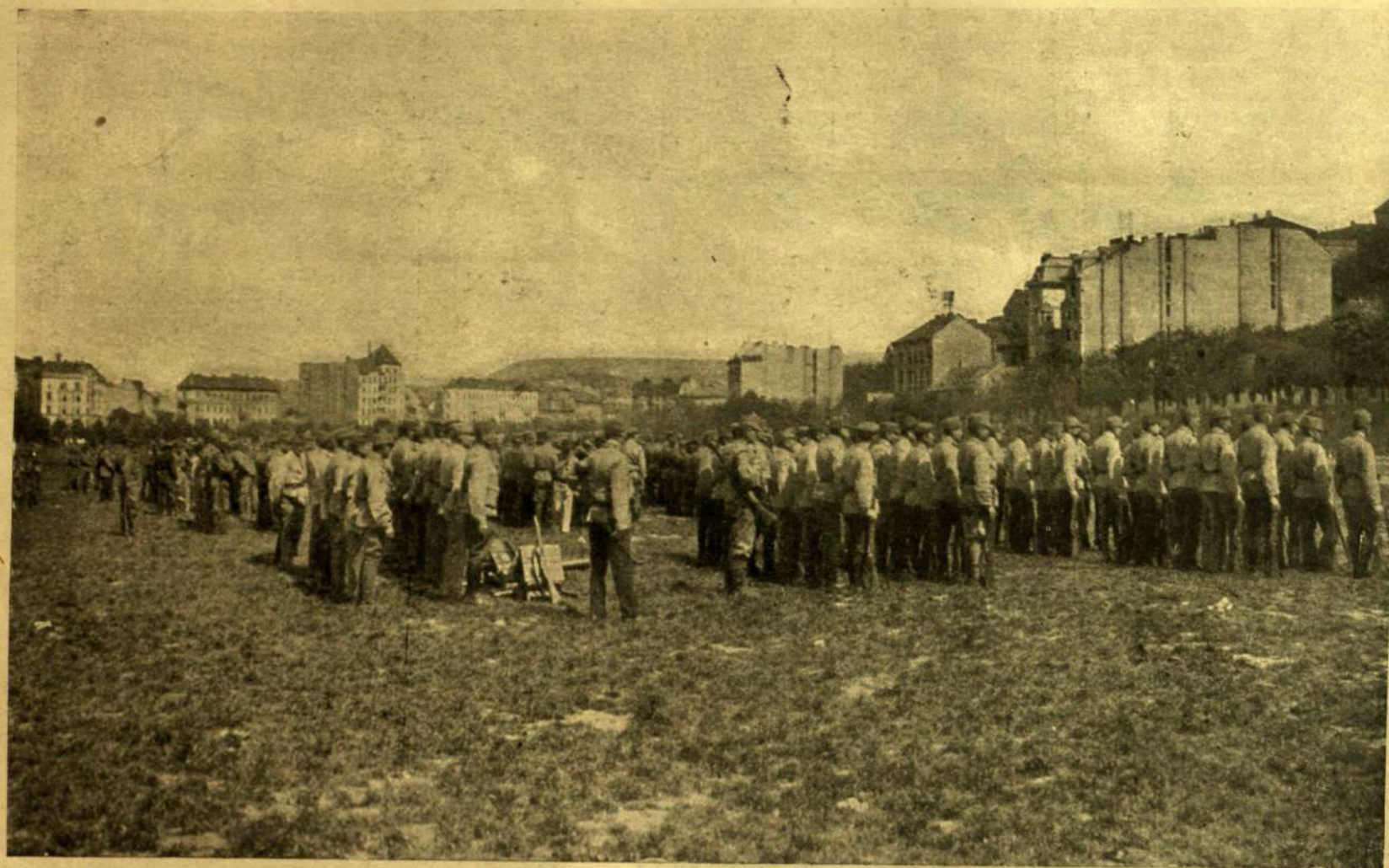
A KÖZTULAJDONBA VETT MŰKINCSEK KIÁLLÍTÁSA A MŰCSARNOKBAN.

Tintoretto Jacopo Robusti id. (1518–1594). Hercules és Antheus küzdelme. Alkalmassint tévesen T.-nak tulajdonított, különben igen kvalitásos kép, mely bizonyára T. környezetéből származik és erős Michel-angelesói hatásokat mutat. A Biehn-gyűjteményből.

Greco, Domenico Theotocopuli II. (1584–1614) festménye, mely D. Fer-nande Nino da Guevara nagyinquisitort ábrázolja. Egy nagy kép töredéke, vagy tanulmány hozzá. A teljes kép Havemeyernél New-Yorkban. A legkiemelkedőbb Greco arcképek közé tartozik. Nemes Marcel gyűjteményéből.

A VÉRMEZŐ A PROLETÁRDIKTATURA ÓTA DÉLELŐTT KATONAI GYAKORLÓTÉR.

AZ ÓCZEÁN VENDÉGE.

Irta Cholnoky László.

Tegnapelőtt és tegnap még a külvárosok felől hömpölyögtek befelé a szürke hullámok, ma azonban már lehetett hallani, a mint a belváros keskeny utcái közül lendülnek elő suhogva mint a selyem, a minthogy ez illatos, de félelmes hullámfodrok valóban selyemből is voltak, nem úgy mint a korábbiak, a melyek merő szennyből és piszokból verődtek össze. És Szörcei ott a sarkon állva mégis jobban félt ezektől, mint a szennyáradattól, mert azt már megszokta. De mivel jobban félt tőlük, nagyobb gyönyörűséget is okozott neki, a mikor a habok ott, épen az ő nyomorék kis lábai előtt összezúzódtak a nélkül, hogy kárt tehettek volna benne. Szörcei időtlen, púpos emberke volt, már évek óta hordozta vállára akasztott, inggombokkal és csodáhatású kenőcsökkel telt kis üzetét és már évek óta tért meg mindig ugyanarra a sarokra, hogy üzleti könyveit átnézze. Szörcei azokat a verejtéktől összekorodott papírrongyokat nevezte üzleti könyveinek, a melyekre a bevételeit és sikerült csalásait feljegyezte. Mindig is a különös, nagyzó gondolatok barátjának érezte magát: azt is kieszelte, hogy ő ott a járda peremén a saját tulajdonát képező szirtfokon áll, elszántan és bátran, senkitől sem támogatva. És a mikor egyszer azt olvasta egy sikkasztóról, hogy annak feje felett összecsaptak a hullámok, akkor ezt a különös helyzetét még megtoldotta azzal, hogy a szirt, a melyen áll, az óceánból mered elő és minden oldalról vad hullámok zúgják körül, hogy őt lesöpörhessék róla. A hullámok szakadatlanul zúgtak, morogtak, mormolásuk a járólakók zúgójából, a villamosok csengetéséből, a tovaördülő kocsi robogásából verődött össze és havas téli estéken letompulva arra a zúgásra emlékeztette Szörceit, a melyet gyermekkorának lázas éjszakai hallott. Ott a sarkon állva figyelte az embereket és örömködő megvetéssel nézett az után, a kit az ő gondolatai szerint legelőbb sodornak majd el a hullámok. Mert végül szinte mindent el fogják sodorni, csak ő áll ott rendületlenül mindvégig. Az ősi estéken szaladozó emberek, a mint elűntek a ködgomolyban, már bele is veszték az ára-

datba, másik részük pedig belesietett a végtelenbe, de ő majd valahol, valami idegen világ pitvarában újra találkozik velük és akkor majd diadalmasan jelenti nekik, hogy őt nem engedhették el a habok. A lassan vánszorgó nyomorékokat összemérte saját magával és titkon jószágos szánalommal környezte őket, a daliások után azonban különös, mérges szókat suttogott, a mik utánasiettek a daliáknak, bebújtak a kabátja alá és ott púppá csomósodtak.

Az ő óceánján esztendőben csak egyszer, tavasszal volt dagály, olyankor volt a helyzet legveszedelmesebb. A hullámok akkor harsogva bögtek, az ő szívé szorongás fogta el és hozzá még a figyelme sem volt olyan mint egyébkor: időnkint hátra kellett kapnia a fejét, mert azt hallotta, hogy valahol megcsikordul egy kis kertajtó, valahol nevet egy régi iskolaslány. Majd ismét virágillat hömpölygött feléje messziről, a régi időkől és olyankor le kellett hűnyia a szemét, nehogy egy-egy izzó csepp meggyőződjön. Oh jaj, ha olyankor orozva elsöpörte volna egy hullám! Csak hogy olyankor a messziről jött kacagást és illatot belefojtotta egy gondolatba: Laurára gondolt, a közeli kávéház pénztárnoknőjére. Az elítéltek azonban védekeztek: a kacagás jajveszékessé, az illat temetői szaggá vált gyötrelmében. Szörcei ilyenkor oly gyenge lett mint az ájulkozó, a lelke sárga sivataggá vált. De újra elmúlt minden és ő ismét ott állt sértetlenül a szirtfokon. Kidüllesztette nyomorúságos kis mellét, a mit az óceánról olvasott, látni vélte a korallok és kagylók bűvös világát, e díszes, végtelen, pompás termet, a hol az óceán a vendégeit fogadja. Hazafelé való útjában hatalmaskodó léptekkel mérte az utcát és gyönyörködve figyelte, hogy a nagy, hatalmas emberek neki, a kis nyomoréknak milyen félon kitérnek.

Azután különféle nehéz, eles, öldöklő szókat állított össze magában, a miket majd az otthoniaknak mond.

Az otthon egy régi, külvárosi földszintes ház volt; hatalmas padlásablaka sötétben nézett szét vak szemével. A ház üres pajtákból, istállókból állt, csak a Szörcei-csoport lakott benne. Az udvar közepén csepp kis körönd állt rózsafákkal, közelében azonban itt is, ott is előbukkant barna arczával a piszok.

A rózsálgatot Klementina alapította, Szörcei nővére, a sivar vénleány. A kis ház meg a lakói olyanok voltak, mintha már a legelső időkben olyanok lettek volna és a legutolsó napokig olyanok szándékoztak volna maradni. Esténként az asztal ugyanúgy ülte körül a három tökéletlen: a süket édesanya bele-süppedve karosszékebe, aztán Klementina, a ki már évek óta szorongatta kezében a piszkos könyvet, a miből postai dolgokat lehetett volna tanulni és Szűzme, az óriástermetű albérlő, a ki nem fizetett, hanem ledolgozta a bért. Takarított, fát hordott és a szomszédoktól összelokkotta a szükséges dolgokat. Klementinának a piszkos postakönyv volt a léte-alapja, az mondogatta helyette: ugyan ne bántsátok már e szegény vénleányt, pár hónap az egész, akkorra kitanul engem és elröppenik a saját szárnyain! De Klementina valami másik, tündéri világba küldte a gondolatait, a melyben szép, kedves urak jártak fel-alá és időnkint egy régi levelet olvasgattott. Ez az úr talán jó hírt kapott vagy szerelmes levelet olvasott az előbb, hanem Szörcei pár pillanatig bámulva nézett utána, aztán hirtelen befordult egy mellékutczába és zavarodottan morzsolgatta a bankót. Elmult néhány perc, a mikor végül újra kisompolygott a sarokra. Az úr eltűnt, nyoma sem volt sehol. Szörcei mosolygott, hangosan mondogott néhány boldog, zagyva szót, a vizek pedig meghunyászkodva eltűntek. Szörcei hátára lódította üzetét és sürgős, fontos léptekkel megindult a kávéház felé. Egyenesen a kasszához sietett, rákönyökölt a márványra, arczát a tenyerére támasztotta, a két lábát pedig keresztbetette. Megfigyelte már, hogy az elegáns külvárosi fiúk is így tesznek, ha egy-egy sikerült kirándulásuk után pénzen térnek vissza. Szilvóriumot rendelt és közben Laurát nézte, minden emésztő szerelmét összegyűjtve vizes szemébe.

A VÉRMEZŐ A PROLETÁRDIKTATURA ÓTA DÉLUTÁN A KÖRNYÉKBELI GYEREK JÁTSZÓTÉRE.

sem mertek többé, csak vergődő szívük sirt, zokogott és a házat körülölelte a fekete csendesség.

Június ötödikének alkonyatán vadul harsogtak a hullámok, a szembenfekvő ház negyedik emeletének egyik ablakából egy kékszemű, szőke fiúcska papírdarabkákat dobált bele a szélbe és hosszasán nézett utánuk, akkor talán azoknak a különös, jelentéktelen pillanatoknak egyikét élve át, a melyek majd vénkorában is visszajárnak hozzá. Szörcei is meglátta a libegő kis foszlányokat, de övele másként állt a dolog, mert ő úgy látta, hogy a papírdarabkák, a mint a szél szárnyán tovalebbennek, hófehér sirályokká és albatroszokká válnak, a minők a viharos tenger felett keringenek. Zúg az orkán, bömbölnek a hullámok, sikong a sirály: Szörcei bajt sejtett.

A túlsó gyalogjáróról egy úr sietett át hozzá, kivett az üzlethől valami apróságot, bankót nyomott a markába és szó nélkül tovább-sietett. Ez az úr talán jó hírt kapott vagy szerelmes levelet olvasott az előbb, hanem Szörcei pár pillanatig bámulva nézett utána, aztán hirtelen befordult egy mellékutczába és zavarodottan morzsolgatta a bankót. Elmult néhány perc, a mikor végül újra kisompolygott a sarokra. Az úr eltűnt, nyoma sem volt sehol. Szörcei mosolygott, hangosan mondogott néhány boldog, zagyva szót, a vizek pedig meghunyászkodva eltűntek. Szörcei hátára lódította üzetét és sürgős, fontos léptekkel megindult a kávéház felé. Egyenesen a kasszához sietett, rákönyökölt a márványra, arczát a tenyerére támasztotta, a két lábát pedig keresztbetette. Megfigyelte már, hogy az elegáns külvárosi fiúk is így tesznek, ha egy-egy sikerült kirándulásuk után pénzen térnek vissza. Szilvóriumot rendelt és közben Laurát nézte, minden emésztő szerelmét összegyűjtve vizes szemébe.

A leány is mosolygott, majd hirtelen így szólt:

— Kis Szörcei, kapsz egy esőkot, ha nekem is fizetsz egyet!

Szörcei kábultan szívta fel a kapott csók mézét, szíve erre a percze felköltözött a torkába, lélekzete akadozóra vált és a mikor hátrafordult, fátlyos szemével szürke síkságot látott maga előtt, a miből csak nagy-sókára bontakozott ki egy jóindulatú, tréfás-

korholólag biczegő tökje. Ez Lebovics volt, a hamistanúkj atya, a mint őt léte titkának bizalmas ismerőj neveztek.

Lebovics intett Szörceinek, a régi ismerősnek.

Szörcei boldogan tipegett oda hozzá, üzetét hanyagul a székre dobta és fölnyenesen így szólt:

— Hja, ez így van, Lebovics! És hozatok magának is egy szilvóriumot!

— Látod kis Szörcei, ez az! — mondta meggyőződöttén Lebovics. — Ez a mai, ez vagy az igazi te!... Ordögadta!... Csókold azt a leányt, hiszen majd meghal utánad!

— Hej Lebovics bácsi! — kiáltotta Szörcei, betyárosan rázogatva piszkos kis öklét. — Hej Lebovics bácsi!

Nem folytathatta, mert a hangja elcsuklott, elnyomta a sok édes megsejtenivaló, a mit belé akart önteni és a mi az ő lelkén is csak abban a pillanatban lövellt át. Csak utóbb tudta halkan elrebegni:

— Lesz ez még másként is!

— Rendben van! — mondta kajánul vigyorgva Lebovics. — Asszony kell neked kis Szörcei! Hiszen nagy pénzeket keres ember vagy te!... Te jószágos isten, hát hogyné!... Három ingyenélőt eltartani!

— Azokat pedig még ma ki fogom lódtítani!... Laura, édes, kedves, jöjjön ide hozzánk!... Ma ünnep van a világon!

Pénzestáskáját odacsapta az asztalra és fontosan, férfiasan köhécselt.

Az öreg óra kilenczet ütött, a tökéletlenek összenéztek, de nem történt semmi. Halotti csend volt a szobában, az emberké még sem mozdultak. Az idő telt és egyszer csak behallatszott a szomszédos házak kapuinak csattogása, a mint bezárták őket. Az öreg-asszony akkor már aludt a karosszékekben. Szűzme a tenyerére támasztotta óriási fejét és néhány pillanatra feledve a holnapot és az élet minden szöglejét, csak a jelen édes nyugalomát szürsölgetve, így illesztette össze egyszerű vágyait: vajha a fene megette volna valahol Szörceit! Klementina arra gondolt, valahol Szörceit, nyugodalmas éjszakán talán hogy ezen a dicső, nyugodalmas éjszakán talán még a halál hideg ölelésétől is zsaratnökká égne a szíve, — a szerelem hajótöröttje mint drága kis klenódiumot rejtegetik a halált

és nagy pillanataikban elővéve megsimogatták és becézve eljászogattak vele.

De egyikük sem mozdult, nehogy abban a perczben, a melyben Szörcei betaszítja az ajtót, más helyzetben legyenek mint egyébkor. Éjfél tájban azonban Szűzme is elaludt; a vénleány bírta legtovább, hajnali két óra is elmúlt már, a mikor ő is átlendült régi, kedves környezetébe. Az ablak csak be volt támasztva a hó nyári éjszakában, a hajnali szél meg-meglebbentette gyenge ujjával a szivárványos táblákat.

Odakint az udvaron megrecscsent a porond: Szűzme felriadt.

— Hazajött!... Itt van már az ajtó előtt!

Klementina a félő suttagóstól is felriadt, felébredtetten az édesanyját is és intett neki. A tiszta hajnali levegőben mérges sejtések úsztak: Szörcei betaszította az ajtót és betántorodott. Ures pénzestáskája a kezében fityegett, szíjával fogva meg-megcsóválta a feje felett. Vérbenforgó szemét a tökéletlenekre meresztette és mekegő hangon rikácsolni kezdett:

— Ki innét söpredék!... Véteket van: elhozom Laurát és véteket van, ő lesz a feleségem!... Ki innét ingyenélők!... Én ott állok a sziklán és a szörnyű hullámok hiába... Hiába minden!... Velem nem bír senki, semmi!... Oh Laura, Laura!... Megcsókolt, megcsókolta az ajkamat és ti pedig éhen fogtok elpusztulni!... Zúg a tenger, nem halljátok?... Ki innét, ki innét!... Olyan a haja mint a szőke bársony!

A táskát újra megcsóválta feje felett, de a nagy lendülettel megtántorodott és nekiesett az asztalnak. A tökéletlenek halványan, szivdobogva néztek egymásra. Hanem Szűzme abban a pillanatban különös dolgot velt észre és látni. Azt érezte, hogy a szívéből egy hatalmas, fekete madár kihúzza a karmait és látta a mint a fekete madár megalázva, betegen kuszurranik a nyitott ablakon és eltűnik a jóságú hajnalban.

— A félelem az! — gondolta, széles száját vigyorgásra húzva. Aztán odalépett Szörceihez, óriási tenyerével belevágta fejébe a bosszantóan pörge kis kalapot és nevetve, kiabálva mondta:

— Részeg vagy Szörcei!

A süket öregasszony mosolygott, Klementina pedig hirtelen belevágta édes körmeit a

gyűlöl postakönyvbe és a rongyokat oda-dobta a részeg haramia lába elé. A nyitott ablak keresztül új, más idő illatos lehelete suhant be a szobába. Odakint a legkülönbözőbb házi köztársaságok felharsantak a hullámok és dühödten rohantak befelé. A boldog tökéletlenek nem tudtak semmiről, hanem Szörcei meghallotta a harsogást és támoalgatva, ide-oda örködve kiment a szobából. Körülnézett tétován és az udvar egyik sarkában létrát talált. Azt odatámasztotta az alacsony tetőhöz és reszkető inakkal felmászott rajta. A mikor már az utolsó fokon állt, a hullámok bömbölve betaszították a kaput, a szennyes víz elárasztotta az udvart és nőtt, duzzadt egyre. Szörcei bemászott a padlásablakok, már csak az egyik csámpás kis lába fityeggett odakint, a mikor az áradat elérte a tető szintjét és egy hullám bevágódott a lyukon. Ez a hullám oly különös és szöke volt, mint Laura különös, szöke, hullámos haja. Szörcei felsikoltott, lehúnyta a szemét és látta önmagát

mint felduzzadt, ocsmány hullát ide-oda hanyódni a habokon.
Estefelé, a mikor már sötétedett, lelopózt megint. Szüszme odakint állt az udvaron és a falhoz támaszkodva pipázott. A mikor a kis púpos elment előtte, nem szólt semmit, Szörcei tehát baj nélkül kijutott. Nem volt semmije, a mit eladhasson, de azért csak oda-állt a szokott sarokra. Az este hűvös és nyirkos volt, az utcán alig jártak már emberek. A hullámok eltűntek, elültek; a föld az eső pocsolyáitól, a mikben a gázlángok fénye reszketett tétován, olyan volt, mintha kiszáradt tengerfenék lett volna. A kis púpos ott lent a ködös mélységben fehér korallokat látott fényleni és a hófehér, csipkés korall olyan volt, mint a Laura kitárt melléből előmosolygó csipkeing; amott elefántsonthoz hasonló kagylók domborodtak, mint a Laura melle.

— Milyen szép és nyugodt minden itt lent a tenger fenekén! Hátha az oceán nem

is üldözött engem, hanem nyájasan hívogatót, mint kedves vendéget és csak én nem értettem meg a szavát!... Hátha nem is oly rettentő belefúlladni az iszapba, ha az ember szívbe oly szomorú, mint az anyém? — gondolta és megindult, hogy egyebet is láthasson. Szípgöve, csendesen sírdogált, de maga sem vette észre, mert arra gondolt, hogy milyen jó lenne most, ha a tökéletlenek ott volnának mellette, hogy megismogathatná az arcukat. Hirtelen észbe jutott, hogy milyen különös és fájdalmas lenne most a saját éles, parancsoló hangját hallania. De ez csak egy pillanatra tartott, rögtön azután azt határozta, hogy szétnéz ismét a tenger fenekén, hátha talál valamit, a mi úgy fénylik és tüzel, mint a Laura szeme. Erzette; hogy okvetlenül meg kell találnia ezt a bűvös kincsét, mert azon kívül most már nincsen senkije és semmije. De alig hogy megindult, az oceán csendesen, észrevétlenül átölelte nedves karjával. Szörcei titokzatosan, nyomtalanul eltűnt.

VILÁGOSSÁG.

Regény.

(Folytatás.)

Irta HENRY BARBUSSE.

Sok előkelő vendég volt még a kastélyban Mindenszentek napján. Ez az ünnep minálunk minden évben nagyszerű hagyományos ünnepre ad alkalmat. Két órák az összes valamire való lakosság összegyűlése bokréta-kal a sétatéren vagy a temető előtt gesztenyefák dombjának oldalán a szabad ég alatti misére és szertartásra.

Mi is odamentünk Marieval kora délután. Különös szabású, fehér és fekete tarka mellyent vettem fel és új lakkecipőmet, a mely folyton magára vonta a tekintetemet. Szép idő volt az ünnepnapok ez ünnepnapján. — A haragok szóltak. Mindenfelől tolongott a nép és kapaszkodott fel a dombon: sima sapkájú parasztok, vasárnapi ruhába öltözött munkások családjai, fehér és sima arcú fiatal leányok, gondolataik színébe öltözve, fiatal emberek, a kik virágserepeket hoztak. — Mindez a nép a sétatéren gyűlt össze, a hol a szürkülő hársfák úgy csoportosulnak, mint egy gyülekezet. Gyermekek ültek a földön.

Joseph Bouéus úr feketében, rendkívüli disztigvált modorában ment arra, karját nyújtva anyjának. Mélyen köszönök nekik. A gyülekezetre mutat, a melyen végig lehet látni és elmenve mellettem ezt mondja:

— Ez a faj ünnepe.
Erre a szóra komolyabban nézem, a mi a szemem előtt végbemegy: mindez a nyugodt és higgadt mozgást az ünnepi ruhájú természet ölen. Az elmélkedés és az élet keserőségei megélték szellememet. Most végre kialakul az agyamban egy összehangoltság az eszméje, egy roppant tömegé a térben és végtelené az időben, egy tömegé, a melynek integráns része vagyok, a mely a maga képerre formált engem, tovább is önmagához hasonlóan tart fenn és a maga irányába ragad. Ezek az enyéim.

Grille bárónó, amazón-ruhájában, a melyet csaknem mindig magára vesz akkor, a mikor a néptömegbe megyül, a temető imponáns bejáratánál áll. Monthyon marquis úr áll mellette pompás termetével, energikus szép arcával. Szilárdan, sportember módjára, ragyogó mancsaikkal, ébenfekete szép cipőben járattja körül mosolyát. Mellette áll egy képviselő, volt miniszter, nagyon buzgón, az öreg herceggel beszélgetve; a Gozlan csak és más nevezetes személyek, melyeknek nem ismerjük a neveit, az Akadémia, a nagy tudományos testületek tagjai vagy milliósok.

Fontan nem messze áll ezektől a csoportoktól, a kiket a többitől a vadászok skárlát sora választ el, szíjjon lógó kurtjeik ragyogó lánczával. A vastag kávé-üzletember közbenső helyet foglal el, elszigetelten az urak és a népség között. Az arca halavány, kövér és ráncos, mintegy Buddha-szobor hasa. Monumentálisan mozdulatlan, nem beszél. Csöndesen köpköd maga köré. Csak úgy sugározza a köpéseket.

S erre a ceremóniára, a mely olyan, mint egy apothéózis, a városnegyed összes előkelőségei összegyűltek, s a másik városnegyedből is azok, a kik másoknak látszanak és ugyanolyanok.

A megszokott alakok tolaszának a könyökkel. Apolline jön ferdén. Költségre verte magát. Otkolont kent a testére. A szeme élénk, a bőre jól meg van dörzsölve, a füle rózsás. Most is kissé piszkos és a csuklója olyan színtű, mint a faág, de kötött keztyű van a kezén. Néhány árnyék a képen: Brisbille jött Termite pajtásával, a vadorzóval, rosszhangzású és illetlen jelenlétük olyan, mint a tiltakozás. Egy másik folt: egy munkás-asszony, a ki beszélni szokott a népgyűléseken és a kit az emberek az ujjakkal mutogatnak.

— Hát ez mit keres itt?
— Nem hisz az istenben! — mondja valaki.
— Ah — mondja egy anya — persze, nincs neki gyereke.

— De igen, kettő van neki.
— Hát akkor — mondja a szegény asszony — bizonyosan nem voltak soha betegek.

— Itt van a kis Antoinette, a kit az öreg plebános tart a kezénél fogva. Tizenöt vagy tizenhat éves lehet most, de nem nőtt meg, vagy legalább is nem vettük észre. Piot abbé, mindig fehéren, szeliden és mormogva kissé összeesett, mind jobban hajlik le a föld felé. Mind a ketten lassú lépésekkel mennek.

— Alighanem meg fogják gyógyítani. Komolyan foglalkoznak vele.

— Igen... a különös és ismeretlen gyógyszer, a melyről beszélnek, hogy megpróbálkoznak vele.

— Nem, nem erről van szó. Az új orvos, a ki itt letelepedett, azt mondta, amint mondják, hogy majd segít a baján.

— Szegény kis angyal!
A csaknem vak gyermek, a kinek csak a keresztnevet tudni és a kinek egészsége annyi gondoskodás tárgya, mereven megy, mintha néma és süket volna mindazok iránt a jókívánások iránt, a melyek kísérik.

A mise után valaki előlép és szónokolni kezd. Egy aggyastán, a becsületrend lovagja, a kinek a hangja gyöngye, de az arca nemes.

A halottakról beszél, a kiknek ez a napja. Azt magyarázza, hogy nem vagyunk túlik elválasztva: nemcsak a jövőd élet és a szent hit okából, hanem azért is, mert földi életünk egyszerűen folytatása a halottaké. Azt kell tennünk, a mit ők tettek és hinnünk, a mit ők hittek, hanem különben beleesünk a tévelygésbe és utópiába. Mindnyájan kötve vagyunk egymáshoz és kötve vagyunk a multhoz; kötve vagyunk a hagyományok és parancsolatok összességéhez. Hagyni kell, hogy beteljesedjék ez a normális sors, a mely megfelel természetünknek, a járt úton, meg nem hallgatva az ujdonság, a gyűlölet és az irigység kísértését, — mindennek felett az irigységét a társadalom e rákfenéjét, a nagy polgári erény, a fegyelem ellenségét.

Elhallgat. A pompázatos nagy szavak visszahangja lebeg a csöndben. Nem mindenki értette, a mit a szónok mondott, de minden-

kinek az a mély benyomása van, hogy az egyszerűségről, okosságról, engedelmségről van szó és az emberek homloka megmozdul a szólalom lehelletétől, mint a mező a szélről.

— Igen — mondja Crillon elgondolkodva — ez az úr tökéletesen beszél. Az ember mind azt hallja jönni a szájából, a mit gondol. A józan észhez, a tisztességtudáshoz köti az embert valami.

— Kötí a rend — mondja Joseph Bouéus.
— Bizonyoságra annak, hogy ez igaz, — erősíti Crillon — hogy benne van a közmondásokban az egész világon.

— Az ám — tödítja Benoit, — hiszen mindenki mondja és mindenki ismétleti.

A derék öreg plebános egy figyelmes kör közepében néhány magyarázatot szemelget.
— Bizony — mondja. — Nem szabad káromkodni. Ah, ha nem volna a jó isten, sok mindenfélét lehetne mondani, de a mint van jó isten, minden, a mi történik, imádásra méltó, mint a mi Úrunk mondotta. Fognak még javítani a dolgokon. A nyomorúság, a nyilvános katasztrófák, a háború, — ezen változtatni fognak, mindezen változtatni fognak, bizony. Hagyjatok minket cselekedni, ne elegydzetek ebbe, elrontanátok mindent, gyermekeim. Mi elintézzük mindezt, mi, de nem azonnal.

— Igen, igen — mondják kórusban.
— Egyszerre boldognak lenni — folytatja az aggyastán — a boldogtalanságot örömmé változtatni, a szegénységet gazdagsággá! — Ime, ez nem lehetséges és meg is mondom, miért? ha ez olyan egyszerű dolog volna, már elintéződt volna — nem igaz?

A haragok újra elkezdnek szólni. Ebben a pillanatban zendül meg az óra négy ütése a toronyról, a melyet már kezdett beburkolni az alkony, de az este utóljára zenésít meg és egykor azt mondották volna, hogy ugyanakkor, a mikor énekel egyuttal elkezdi beszélni is.

Az előkelő személyiségek lóhátán vagy kocsin távoznak, cavalcadejukban színesen csilognak az egyruhák és ragyog az arany. Látni a nap hatalmasainak kíséretét, a mint kirajzolódik a domb nyergén, a mely tele van a mi halottainkkal. Feljutnak és eltűnnek egymás után: mi lefelé megyünk, de ők odafönn, mi idelell az estében ugyanazt a látható tömeget alkotjuk.

— Szép ez, azt lehetne mondani, mi rajtunk vágtatnak — mondja Marie.
Ók az a ragyogó előcsapat, a mely minket véd, az örök nagy keret, a mely a hazát fenntartja, a mult erői, a melyek megvilágítják és védik az ellenség és a forradalmak ellen.

És mi, mi mind hasonlóak vagyunk egymáshoz, különböző lelkeink dacára, a közérdek nagysága által és személyes céljaink kicsisége által is. A tömegnek ez a szűk harmonizájának, egy hatalmas hierarchia alatt, a mely tiszteletet inspirál, mindinkább tudatára jutottam. A fenséges vigasztalásnak egy nemét szerzi és alkalmazkodik pontosan az olyan léthez, mint az anyém. Az este, a naplemente világos-

ságánál, szememmel olvastam ezt a vigasztalást és bámulom.

Mind együtt megyünk le a mezők mentén, a hol csöndesen csirázik a buza, a kertek mentén a gyümölcsösök mentén, a melyeknek otthonias fái készítik elő gyümölcsüket, az illatos virágot, a mely készülődik, a gyümölcsöt, a mely odaadja magát. A mezők végtelen elstötétül és lejtős pusztákat formálnak barna hullámzásukkal az azúr alatt, a mely most magában zöldell. Egy kis leány, a ki a forrásról jött és letette vödörét, úgy áll az út szélén, mint valami határkő és tágra nézi szemekkel néz. Sugárzó kíváncsisággal nézi a tömeget, a mely előtte halad. Atöleli ezt a végtelenséget a maga kicsiségével. Egy paraszt, a ki dolgozott az ünnep dacára, behajolva földjének mély sötétségeibe, fölemelkedik a földről, a mely hasonlít hozzá s az arany nap felé fordítja arca ostensariumát.

De micsoda ember ez, micsoda bolondforma, a ki megáll az út közepén, mintha egy maga akarná előlenni a tömeg útját? Felismertük Brishillet, a ki tántorog a részegségtől a szürkülőben. Mozgás és morgás támad.

— Megmondjam neked, hogy mire vezet ez mind? — hörgi és most már csak öt hallani. — Ez az örvénybe vezet. Ez a rothadt régi társadalom azoknak a nyereszkesével, a kik értenek hozzá és a többiek butaságával. Az örvénybe, mondom neked! Holnap vigyázatok magatokra! Holnap!

Egy asszonyi hang kiált az árnyékból, valami csöndületben.

— Hallgasson, hitvány ember, félni kell magától!

A részeg azonban tele torokból kiáltja:
— Holnap! Holnap! Azt hiszitek, így fog ez menni örökké! Arra vagytok jók, hogy elpusztuljatok! Az örvénybe!

Zavarba jött emberek tűntek el az erkélyen. A kik az ördögöt megváltott ember körül lépkednek, ezt mormogják:

— Nemcsak gonosz, hanem bolond is ez a piszkos vadállat.

— Szegény, gyalázat, mondja a fiatal vikárius.

Brisbille feléje fordul:

— Te akarsz arról beszélni, te, hogy mi fog egy nap megtörténni, te jesusita, te jójácza, te fiskális! Ismerlek téged és a te piszkos méregkeverő mesterségedet!

— Mondja még egyszer!
Ezt én kiáltottam, eleresztve Marie karját, ösztönyszerűen kiegyenesedtem és a sötét alak elé állottam. A rémült morgás után, a mely után, a mely a káromkodásra beállott, nagy csend keletkezett a síkság és részén. Elkábultva, félelemtelő hirtelen elfehéült arccal Brishille meghallott és visszavonult.

Megnyugodtunk, neveltünk, gratuláltuk nekem, szidják a hátát Brishillenek, a ki támogatja a forgatagban.
— Nagyon szép volt! — mondja nekem Marie, mikor újra megfogom a karját, gyönyörű remegve.

Energikus cselekvésemről exaltáltan érek haza, még mindig remegve, büszkén és örvendezve. A vérem szavának engedelmeskedtem. Ez az ősi nagy ösztön, a mely öklöbe szorította a kezemet és mint egy fegyvert vetett teljesen a mindenek ellensége elé.

Ebéd után természetesen ott voltam a katonai takarodón, a melyben menthetetlen közönbösségből rendszerint nem szoktam részt venni, ámbár ezeket a hazafias tüntetéseket Joseph Bouéus úr és *Revanche* című társasága rendezte. Hangzatos és harsogó borzongás terült el a főutcákon, betöltve a résztvevőket és különösen a fiatalembereket lelkesedéssel a jövő nagy és dicső tettei iránt. És Pétrólus a tömeg első sorában lépkedett a lampionok karmazsin fényében, mintha valami veres álm-egyenruhába lett volna öltözve.

Ez este emlékszem, sokat beszéltem a városnegyedünkben, majd odahaza. A városnegyed kissé olyan, mint minden város, kissé olyan, mint minden mező, kissé olyan, mint minden hely. Egyszerűsített képmása az öreg világ minden társadalmának, mint a hogy az én életem képmása az életnek.

A vihar.

— Háború lesz, — mondta Benoit a kapuban egy júliusi este.

— Nem, — mondta Crillon, a ki szintén ott volt — jól tudom, hogy háború lesz vala-

Szerkesztői üzenetek.

Akácvirág. Az idén csodaszépen nyílnak az akácok, — ezt bejelenteni azonban nem elég téma egy versnek.

A Zugligerben. Száraz elmélkedés a természet üditő hatásáról, — banális mondanivalóit banális formában mondja el.

Esőben. A hulló esőcseppek hangutánzó szavakkal akarja észreleltetni, — ez a vers témája, — ettől az egész vers furcsa példányává lesz az önkéntelen komikumunk.

Egri bor. Milyen világban él ön? Most ir boldalt! És ha a világirodalom legjobb borsala volna, — pedig csak értéktelen Petőfi-utántart.

Benkő Maris. Úres utánzata Kiss József balladájának, minden invenzió, nyelvi művészt és technikai készség nélkül.

KÉPTALÁNY.

A Vasárnapi Ujság 19-ik számában megjelent képtalány megfejtése: *Hontalan madárnak fészéket az Isten rakja.*

Szerkesztőségi iroda: IV., Vármege-utca 11.

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
természetes
égyényes SAVANYÚVIZ

Megjelent a
LA HONGRIE REPUBLICAINE
(Quatrième année de la Revue France Hongroise)
Előfizetési ár egy évre 40 K, fél évre 20 K.
Előfizetéseket elfogad a szerkesztőség:
Budapest, IV., Semmelweis-u. 4.
(Blockner hirdetési iroda) és Szeged, Pallavicini-u. 5.

MEGJELENT!
A többtermelés könyve
VAGY
A kiscgazda tudománya
Irta: Alvinczy Mihály.
E könyv a magyar kiscgazdának akar útmutatója és vezetője lenni, rámutatva a többtermelés szükségességére és lehetőségére. Tartalja az okos kiscgazdának egy év ault, első sorban és legkimerítőbben a gazdasági növénytermelést és állattenyésztést. A mű terjedelme 512 oldal.
Ára 8 korona.
Kapható:
LAMPÉL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai r.-l.-nél, Budapest, VI., Andrásy-ut. 21. és minden könyvkereskedésben.

Fiatalos, üde arcbőrt
varasol elő 10 nap alatt és eltávolít minden teletthibát, ugymint milicszer, pattanás, sárgafolt, ránc, orrvörösség, likacos, hervadt, pettyhűdt bőrt, a Dr. Kaysling-féle széplő-szer. A kura egyszerű, otthon végrehajtható, minden fellátás nélkül. Befeljesse után az arcbőr ragyogó tisztasággal, gyermeki bölcséggel és tisztasággal pompázik. 1 üveg 15 — K. Diszkrét csomagolás utánvétellel. — Gyár: KIVARTON & Co. — Székhely: G. BOSS NYEL Budapest, VIII., József-körút 23. (Földemlé 1.)

A házi- és kertgazdaság
hasznos útmutatói:

A zöldségtermesztés. A zöldségfélék eltarítása, konzerválása. Irta Rombay Dezső. Ára 1 K 80 f.
Az aprójószág tartása és nevelése. Irta Krotopp Alfréd. — — — — — Ára 3 K 60 f.
A bogycs gyümölcsök tenyésztése és értékesítési módjai. Irta Szántó Péter, Ádalgosta Kuthy Béla. — — — — — Ára 1 K 80 f.
A kis gyümölcstermelő. A gyümölcsfák tenyésztése és ápolása — — — — — Ára 1 80 f.
Szőlőmívelés a legújabb elvek és tapasztalatok alapján. Irta Rombay Dezső. — — — — — Ára 3 K 60 f.
Meleggágy a házikertben. Korai és igen korai konyhakerti vetemények előállítására házilg. Irta Sávoly Sámuel. — — — — — Ára 1 K 80 f.

Kaphatók és megrendelhetők:
A Franklin-Társulat (Méhner Vilmos-féle) könyvkiadóhivatalában
Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.

LOHR MÁRIA (KRONFUSZ)
A főváros első és legregőbb csipke-tisztító, vegyeltítő és kolmanasztó gyárái intézete.
Gyár és VIII. Baross-u. 85.
Fiókák:
II. Fő-utca 27, IV. Eskó-út 6, Keokométi-utca 14, V. Harmad-utca 4, VI. Teréz-körút 39, Andrásy-út 16, VIII. József-krt 2. Telefon: Józsa. 2-37.

Hajnövesztő, amilyen még nem létezett.
Rövid idő alatt dús hajat növeszt és megakadályozza a hajhullást, megóvja a korai öregséget és az ősz hajaknak eredeti színt visszaadja. Egy hónap alatt lényeges eredmény. Ára 15 és 20 K. BOTÁR Z. REGINA kozmetikai műintézet.
Budapest, VII., Erzsébet-körút 34. I. em.
Aranyápolás, arczgőzölés és villanymasszázs egész nap.

HIRDETÉSEK FELVÉTELNEK BLOCKNER I. HIRDETOIRODÁBAN
IV., SEMMELWEIS-UTCZA 4. SZÁM.

*Halló!**Halló!*

Kinek van Használt Hanglemeze?

Halló!*Halló!*

Régi vagy törött hanglemezeket, míg az anyagihiány tart, legmagasabb áron vesz

WÁGNER

Hangszer-nagyáruháza, a világhírű Favorite hanglemezgyár főraktára

Budapest, József-körút 15.

Óvás! Figyeljen a «Wagner» névre, hogy máshoz be ne tévedjen!

Arjegyzék ingyen.

Arjegyzék ingyen.

27. SZÁM. 1919. (66. ÉVFOLYAM.)

SZÉPIRODALMI ÉS ISMERETTERJESZTŐ HETILAP.

BUDAPEST, JULIUS HÓ 6.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 1 Kor.

Előfizetési feltételek: {
Égészévre — 48.— korona.
Félévre — 24.— korona.
Negyedévre — 12.— korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
állapított viteldíj is csatolandó.

A KOPORSÓK A RAVATALON A PARLAMENT ELŐTT.

A JUNIUS 24—25-IKI ELLENFORRADALOM LEVERÉSÉBEN ELESETT ÁLDOZATOK TEMETÉSE.